

Utrikesutskottet

Berättelse från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten vid den parlamentariska församlingen 2022

INLEDNING

Remiss

Berättelse från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten vid den parlamentariska församlingen 2022 (B 12/2023 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordförande Kimmo Kiljunen, Finlands delegation i Europarådet
- sakkunnig i internationella frågor, delegationens tf. sekreterare Maria Fagerholm, Finlands delegation i Europarådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Rysslands angrepp mot Ukraina den 24 februari 2022 ledde till att Ryssland uteslöts från Europarådet. Utrikesutskottet ansåg att det var nödvändigt att utesluta Ryssland. Genom uteslutningen visade Europarådet också sin förmåga att fatta beslut vid förändringar i säkerhetsläget i Europa. Anfallskriget har synliggjort Rysslands likgiltighet för folkrättsliga regler och det har utsatt civilbefolkningen för en omfattande människorättskris och humanitär kris. Utskottet betonar också att under anfallskriget har de ryska trupperna gjort sig skyldiga till sådana allvarliga kränkningar av internationell humanitär rätt i Ukraina som är förenade med straffrättsligt ansvar.

Under året frånträdde Ryssland också Europakonventionen och den därmed sammanhängande övervakningsmekanismen. Fram till frånträdet hade ryska medborgare möjlighet att återopa Europadomstolen och få sina ärenden behandlade vid den överstatliga domstolen. Detta var oundvikligt i och med uteslutningen av Ryssland, men utskottet noterar de negativa konsekvenserna av frånträdet med tanke på det ryska civilsamhället och de mänskliga rättigheterna.

Enligt vad utrikesutskottet erfar har Europarådet fryst sina förbindelser med Belarus. Europarådets parlamentariska församling har dock fortsatt sitt stöd för det civila samhället i Belarus och följer människorättsituationen i landet. Församlingen stödde också kontaktgruppen med den belarusiska oppositionen. Utskottet fick också en redogörelse för samarbetet med den belarusiska oppositionen. Enligt erhållen utredning fortsätter Europarådet också att följa människorätts situa-

Betänkande UtUB 2/2023 rd

tionen i Ryssland och stöder det civila samhället i landet. Vid utfrågningarna behandlades också förutsättningarna för ett stärkt samarbete mellan församlingen och den ryska oppositionen.

Enligt verksamhetsberättelsen ansökte Kosovo om medlemskap i Europarådet 2022 och församlingen beviljade Kosovos delegation rätt att delta i församlingens sessioner. Enligt uppgift är frågan om Kosovos medlemskap fortfarande under behandling i år och trycket på att lösa den håller på att öka.

Europarådets primära uppgift är att främja de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsutvecklingen. Europakonventionen och ett flertal andra konventioner har utarbetats för att trygga individens rättigheter. Organisationens basuppgifter är mycket omfattande. Europarådets system för mänskliga rättigheter och rättsstaten utmanas öppet. Ett element i omvärldsförändringarna är också uppsvinget för auktoritära styren. Hit hör begränsningar av yttrandefriheten och verksamheten i det civila samhället samt kränkning av minoriteters rättigheter. Utrikesutskottet konstaterar att dessa utvecklingstendenser framhäver betydelsen av Europarådets arbete som en bred organisation som fokuserar på de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten. Utskottet har bedömt de internationella politiska förändringstrenderna ur de mänskliga rättigheternas och rättsstatens synvinkel i större utsträckning i sitt betänkande om statsrådets människorättspolitiska redogörelse (UtUB 6/2022 rd).

När det gäller uppföljningen av medlemsförpliktelserna och medlemsåtagandena fanns det tolv länder på arbetslistan för församlingens granskningsutskott under 2022. Under året bestämdes det att Ungern blir föremål för granskning. Sedan 2020 har också ett annat EU-land, dvs. Polen, varit föremål för granskning. Utrikesutskottet anser att uppföljningen av medlemsåtagandena är en väsentlig del av församlingens verksamhet. Valobservationsuppdragen ingår i dessa uppföljningsuppgifter.

Utrikesutskottet välkomnar uppgifterna om förtroendeuppdragen för medlemmarna i församlingens finska delegation. Detta återspeglar delegationens aktivitet i församlingen och är viktigt enligt utskottet. Berättelsen redogör grundligt för förtroendeuppdragen.

Slutligen konstaterar utrikesutskottet att det i det rådande internationella politiska läget finns ett särskilt behov av Europarådets och församlingens insatser. Ett tydligt tecken på detta är också att Europarådet ordnat ett toppmöte på Island i maj i år.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 12/2023 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Betänkande UtUB 2/2023 rd

Helsingfors 21.9.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Pia Kauma saml
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Veijo Niemi saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Ville Vähämäki saf.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.